

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-51-08/GM

Warszawa, dn. 3 grudnia 2008 r.

DECYZJA Nr RWA-54/2008

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko **Studenckiej Spółdzielni Pracy UNIVERSITAS w Warszawie**

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się, że działanie polegające na stosowaniu przez Studencką Spółdzielnię Pracy UNIVERSITAS w Warszawie w umowie dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów komunalnych postanowienia o treści: „(...) *Wynagrodzenie netto będzie powiększone o podatek od towarów i usług naliczony zgodnie z obowiązującymi stawkami*” (§ 5) **stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 września 2008 r.**

II. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Studenckiej Spółdzielni Pracy UNIVERSITAS w Warszawie

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się, że działanie polegające na stosowaniu przez Studencką Spółdzielnię Pracy UNIVERSITAS w Warszawie w umowie dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów

komunalnych postanowienia o treści: „Zapłata należności za wywóz odpadów będzie dokonywana przez ZAMAWIAJĄCEGO po zakończeniu każdego miesiąca w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury przez WYKONAWCĘ na konto wskazane w fakturze: (...)” (§ 6 pkt 1) **stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) po przeprowadzeniu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Studencką Spółdzielnię Pracy UNIVERSITAS w Warszawie, karę pieniężną w wysokości **3 000,- zł** (słownie: trzy tysiące złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy na lokalnych rynkach usług odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz składowania odpadów komunalnych na terenie właściwości miejscowej Delegatury zachodzą okoliczności wskazujące na możliwość naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego, postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, bądź naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach (sygn. RWA-401-2/07/GM). W ramach tego postępowania poddano kontroli wzorec umowy dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów komunalnych stosowany w obrocie konsumenckim przez Studencką Spółdzielnię Pracy UNIVERSITAS w Warszawie (dalej: UNIVERSITAS, Spółdzielnia). Wstępna analiza treści postanowień tego wzorca dała podstawę do sformułowania wniosku, iż niektóre z nich są zbieżne z brzmieniem postanowień wpisanych już do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

W związku z powyższym postanowieniem z dnia 7 lipca 2008 r. zostało wszczęte, w imieniu Prezesa UOKiK, postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez UNIVERSITAS praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w związku ze stosowaniem postanowień wzorca umownego, które zostały wpisane do rejestru postanowień

wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jednocześnie postanowieniem z dnia 7 lipca 2008 r. Prezes UOKiK zaliczył w poczet materiałów dowodowych następujące **dokumenty** uzyskane w trakcie prowadzonego z urzędu postępowania wyjaśniającego (sygn. RWA-401-2/07/GM):

- pismo Studenckiej Spółdzielni Pracy UNIVERSITAS z dnia 29 lutego 2008 r.,
- odpis z Krajowego Rejestru Sądowego (stan na dzień 28 stycznia 2008 r.),
- statut Studenckiej Spółdzielni Pracy UNIVERSITAS,
- wzorzec umowy: Umowa na wywóz odpadów komunalnych,
- decyzja Prezydenta m.st. Warszawy nr 12/66/OŚ/2007 z dnia 17 sierpnia 2007 r. o zezwoleniu na prowadzenie przez Studencką Spółdzielnię Pracy UNIVERSITAS działalności odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Zawiadamiając Spółdzielnię o wszczęciu przedmiotowego postępowania, Prezes UOKiK wezwał ją również do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu tego postępowania oraz do przekazania wskazanych w piśmie informacji o zakresie czasowym posługiwania się w obrocie zakwestionowanym wzorcem umowy oraz o liczbie umów zawartych pomiędzy przedsiębiorcą a klientami.

UNIVERSITAS ustosunkowała się do postawionych jej zarzutów, uznając je za zasadne oraz nadesłała stosowne informacje i wyjaśnienia, których zażądał Prezes UOKiK (pismo z dnia 27 lipca 2008 r.). Następnie UNIVERSITAS poinformowała o opracowaniu nowego wzorca umowy dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów komunalnych. Jednocześnie Spółdzielnia poinformowała o zamierzonym aneksowaniu wszystkich umów, które zawierały zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienia. W piśmie z dnia 11 września 2008 r. Spółdzielnia oświadczyła, że wszystkie obowiązujące umowy zawarte z konsumentami zostały aneksowane w dniu 1 września 2008 r.

Pismem z dnia 16 października 2008 r. Prezes Urzędu zawiadomił UNIVERSITAS o zakończeniu postępowania dowodowego w przedmiotowej sprawie. Jednocześnie został stronie wyznaczony termin na zapoznanie się z aktami sprawy. Spółdzielnia skorzystała z tego uprawnienia w dniu 30 października 2008 r.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje

Studencka Spółdzielnia Pracy UNIVERSITAS w Warszawie wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000191131 prowadzi działalność w zakresie odbioru i unieszkodliwiania odpadów komunalnych na terenie miasta Warszawy.

Spółdzielnia miała zawartych 35 umów w oparciu o wzór, na podstawie którego toczyło się postępowanie.

Przy zawieraniu z konsumentami umów UNIVERSITAS posługiwała się wzorcem umowy dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów komunalnych w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego.

Po przeprowadzeniu analizy tego wzorca Prezes Urzędu ustalił, iż w jego treści znajdują się postanowienia o brzmieniu:

- 1., (...) Wynagrodzenie netto będzie powiększone o podatek od towarów i usług naliczony zgodnie z obowiązującymi stawkami” (§ 5),
- 2., Zapłata należności za wywóz odpadów będzie dokonywana przez ZAMAWIAJĄCEGO po zakończeniu każdego miesiąca w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury przez WYKONAWCĘ na konto wskazane w fakturze: (...)” (§ 6 pkt 1).

W załączeniu do pisma z 11 września 2008 r. UNIVERSITAS przekazała nowo opracowany wzór umowy dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów komunalnych. Analiza nowo opracowanego przez Spółdzielnię wzorca umowy wykazała, iż:

Postanowienie § 5 o treści: „(...) Wynagrodzenie netto będzie powiększone o podatek od towarów i usług naliczony zgodnie z obowiązującymi stawkami” w nowo opracowanym wzorcu umownym zostało zastąpione postanowieniem o brzmieniu:

„Za wykonanie usługi będącej przedmiotem niniejszej umowy strony ustalają wynagrodzenie brutto:

1. za jednorazowe opróżnienie pojemnika L zł netto plus 7% VAT, co daje kwotę bruttozł
2. za odbiór odpadów segregowanych:- ilość opróżnień w skali miesiąca x (..... zł netto plus 7% VAT) za pojemnik, co daje łącznie kwotę brutto zł
3. za odbiór z załadunkiem jednego kontenera KP-7 przeznaczonego na odpady gabarytowe - zł netto plus 7% VAT, co daje kwotę brutto zł
4. za odbiór z załadunkiem 1 m³ odpadów gabarytowych zł netto plus 7% VAT, co daje kwotę brutto zł
5. za odbiór odpadów zielonych (biodegradowanych) – za jednorazowe opróżnienie pojemnika L zł netto plus 7% VAT, co daje kwotę brutto zł
6. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny – bezpłatnie, po dostarczeniu do punktu zbierania (Warszawa, ul. Chełmżyńska 180, poniedziałek – piątek)”.

Postanowienie § 6 pkt 1 o treści: „Zapłata należności za wywóz odpadów będzie dokonywana przez ZAMAWIAJĄCEGO po zakończeniu każdego miesiąca w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury przez WYKONAWCĘ na konto wskazane w fakturze: (...)”, zostało zastąpione postanowieniem o brzmieniu:

„Zapłata należności za wywóz odpadów będzie dokonywana przez ZAMAWIAJĄCEGO po zakończeniu każdego miesiąca w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury przez WYKONAWCĘ na konto wskazane w fakturze: (...). Jeżeli dzień płatności przypada w sobotę lub dzień świąteczny termin płatności ulegnie wydłużeniu do najbliższego dnia powszedniego.

Przedsiębiorca poinformował Prezesa UOKiK, że w dniu 1 września 2008 r. wszystkie dotychczas zawarte umowy zostały aneksowane (pismo z dnia 11 września 2008 r.).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, „zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”, przez które stosownie do definicji zawartej w art. 24 ust. 2 rozumie się „godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy”.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współzycia społecznego i dobrych obyczajów. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współzycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. (por. J. Szwaja (red.): *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz*, Warszawa 2000, s. 117-118). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w większości mają charakter procesowy. Materialnoprawne przesłanki, istotne z punktu widzenia wydania decyzji, znajdują się w innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktach prawa powszechnie obowiązującego. Prezes Urzędu oceniając zachowanie przedsiębiorcy pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi zatem co do zasady stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Jak wyżej wspomniano, art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jako godzące w nie bezprawne zachowanie przedsiębiorcy. Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, mianowicie zaistnieć musi - po pierwsze - bezprawne działanie przedsiębiorcy, które - po drugie - narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Studencka Spółdzielnia Pracy UNIVERSITAS w Warszawie jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 4 pkt 1 ww. ustawy pod pojęciem przedsiębiorcy rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej,

które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 - na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Spółdzielnia prowadzi użyteczną publicznie działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług w zakresie wywozu odpadów komunalnych. UNIVERSITAS jest zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców. Wobec powyższego jest ona przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a tym samym także w świetle art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Może być tym samym stroną postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów identyfikuje wprost jako bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., prowadzonego przez Prezesa UOKiK. W oparciu bowiem o art. 24 ust. 2 pkt 1 tej ustawy można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do tego rejestru. Tym samym wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do ww. rejestru stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania przedsiębiorcy (por. wyrok SOKiK z dnia 25 marca 2004 r., sygn. akt XVII Ama 51/03).

Stosowanie postanowień, które po uznaniu przez SOKiK za niedozwolone, zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest zakazane. Prawomocny wyrok SOKiK, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul abuzywnych skutec wobec osób trzecich (art. 479⁴³ k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. *„Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes”* (H. Ciepla [w:] „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.” T. II, wydanie 3, s. 249). Przepis art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. Wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok SOKiK od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników

obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt. III SZP 3/06 Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż „*stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów*”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażen, zmiana szyku zdania, czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. Aby zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. „*Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame*” (wyrok SOKiK z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII Ama 46/04).

I. Mając powyższe na uwadze należy zauważyć, że w wykorzystywanym w obrocie z konsumentami wzorcu umownym dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów komunalnych spółdzielni UNIVERSITAS stosowała postanowienie o następującej treści: „*(...) Wynagrodzenie netto będzie powiększone o podatek od towarów i usług naliczony zgodnie z obowiązującymi stawkami*”.

Powyższe postanowienie umowne jest tożsame z treścią następującej klauzuli: „*Do ceny netto zostanie doliczony podatek VAT zgodnie z obowiązującymi przepisami (...)*”, wpisanej na mocy wyroku SOKiK z dnia 18 maja 2005 r. (sygn. akt XVII Amc 86/03) do rejestru klauzul abuzywnych pod pozycją 885. W uzasadnieniu do wyroku Sąd stwierdził, że „*wzrost stawki stanowi wprawdzie zdarzenie od stron niezależne, jednak podatek VAT stanowi element ceny. Wzrost stawki podatku jest zatem wzrostem ceny i konsument musi mieć bezwzględnie zapewnione stosownie do art. 385³ pkt 20 k.c, prawo do odstąpienia od umowy*”.

Umieszczenie we wzorze umowy stosowanej przez Spółdzielnię kwestionowanego postanowienia umownego powoduje, że jej klient nie ma prawa zrezygnować z usług Spółdzielni w przypadku podwyższenia przez nią ceny z uwagi na powiększenie stawki podatku od towarów i usług. Klient Spółdzielni może w takiej sytuacji jedynie zgodnie z § 7 ust. 1 wzorca umowy wypowiedzieć ją w terminie 1 miesiąca, ze skutkiem na koniec miesiąca.

II. W wykorzystywanym w obrocie z konsumentami wzorcu umownym dla odbiorców indywidualnych na wywóz odpadów komunalnych UNIVERSITAS stosowała również postanowienie o następującej treści: „*Zapłata należności za wywóz odpadów będzie*

dokonywana przez ZAMAWIAJĄCEGO po zakończeniu każdego miesiąca w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury przez WYKONAWCĘ na konto wskazane w fakturze (...)”.

Zdaniem Prezesa Urzędu, treść powyższego zapisu jest tożsama do treści klauzuli: *„Należność za gaz ziemny oraz świadczone Kupującemu usługi będą regulowane na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę (...) 14 dniowym od daty wystawienia faktury w przypadku wysyłki pocztą (...)”*, wpisanej na mocy wyroku SOKiK z dnia 14 marca 2005 r. (sygn. akt XVII Amc 6/04) do rejestru klauzul abuzywnych pod pozycją 496. Jak stwierdził SOKiK w uzasadnieniu tego wyroku, ww. klauzula powoduje, że *„konsument nie posiada wiedzy przy zawieraniu umowy (...) odnośnie terminu płatności należności przez niego za świadczenie drugiej strony, gdyż umowa takiego terminu nie określa, a czyni to wyłącznie faktura, doręczona po jej zawarciu. Powyższe może z pewnością powodować szereg negatywnych konsekwencji dla konsumenta”*. SOKiK podkreślił również, że w ww. klauzuli przedsiębiorca *„zastrzega sobie wyłączne uprawnienie do ustalania terminu płatności należności przez konsumenta”*.

Odnosząc wywód SOKiK do niniejszej sprawy należy stwierdzić, iż potwierdza on abuzywność zakwestionowanej przez Prezesa UOKiK klauzuli we wzorcu umownym UNIVERSITAS. Abuzywność ww. klauzuli wynika stąd, że Spółdzielnia, ustala termin zapłaty należności za wywóz odpadów na 14 dni od wystawienia faktury, a zarazem sama może decydować o dacie wysłania faktury konsumentowi. Zakwestionowane postanowienie stwarza jej zatem możliwość arbitralnego decydowania o długości terminu, w którym konsument powinien zapłacić należność za świadczone usługi. Zwłoka w wysłaniu przez Spółdzielnię faktury, może narazić konsumenta na zapłatę odsetek za nieuregulowanie należności w terminie.

Należy stwierdzić, że kwestionowane postanowienie powoduje, że zawierając umowę na odbiór odpadów konsument nie ma wiedzy o obowiązującym go terminie płatności należności za otrzymaną usługę, ponieważ termin ten nie jest określany w umowie, a wyłącznie w fakturze doręczanej mu po zawarciu umowy. Nałożenie na konsumenta obowiązku zapłaty należności w terminie 14 dni od wystawienia faktury, a nie jej doręczenia, powoduje, że konsument narażony jest na negatywne skutki takiego działania przedsiębiorcy tj. na konieczność zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie, powstałe nie z winy konsumenta, lecz z powodu otrzymania faktury po terminie płatności, czy też wyznaczenie zbyt krótkiego terminu płatności.

Należy zatem uznać, że opisany sposób ukształtowania sytuacji konsumenta jest sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interes konsumentów. Takie stwierdzenie znajduje wyraz w uznaniu przez SOKiK tożsamyh klauzul za abuzywne.

Uznanie, iż postanowienia umowne stosowane w obrocie konsumenckim są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone przesądza o bezprawności tego działania. W tym świetle należało stwierdzić, że stosowanie przez UNIVERSITAS ww. postanowień umownych jest bezprawne.

Dla stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyki, określonej w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest także wykazanie, że w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę naruszony został zbiorowy interes konsumentów.

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie

konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów. W przypadku zarzutu stosowania praktyki z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie ma zarazem znaczenia liczba umów faktycznie zawartych z konsumentami w oparciu o kwestionowany wzorzec.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest bowiem, iż działanie UNIVERSITAS jest skierowane do nieoznaczonego kręgu odbiorców – dotyczy wszystkich potencjalnych konsumentów zawierających ze Spółdzielnią umowę na wywóz nieczystości. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie UNIVERSITAS narusza zbiorowy interes konsumentów.

Wykazanie, iż działanie Spółdzielni ma charakter bezprawny i narusza zbiorowy interes konsumentów, przesądza, iż działanie to ma charakter praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że w toku prowadzonego postępowania UNIVERSITAS oświadczyła, iż zaprzestała stosowania zakwestionowanych niedozwolonych postanowień umownych. Spółdzielnia przekazała nowy wzorzec umowy na wywóz odpadów komunalnych przeznaczonej do stosowania w obrocie konsumenckim i oświadczyła, że wszystkie umowy podpisane z konsumentami z wykorzystaniem zakwestionowanego wzorca umownego zostały zmienione w dniu 1 września 2008 r. poprzez aneksowanie uprzednio zawartych umów.

Oceniając przedstawiony przez UNIVERSITAS nowy wzorzec umowny, Prezes Urzędu uznał, iż zmiana treści tego wzorca w stosunku do wzorca, który stał się podstawą stawianych Spółdzielni zarzutów, nastąpiła w ten sposób, że jedno z dwóch zmienionych postanowień nowo opracowanego wzorca umowy na wywóz odpadów komunalnych zawarte w § 5 jest zgodne z obowiązującym prawem. Zmiana ta polega na rezygnacji UNIVERSITAS ze stosowania postanowienia uprawniającego Spółdzielnię do powiększania wyrażonego w umowie w kwocie netto wynagrodzenia za świadczone usługi (o wartość podatku VAT w przypadku jego wzrostu), bez przyznania konsumentowi uprawnienia do odstąpienia od umowy. Kwestionowane postanowienie w nowo opracowanym wzorcu umownym zostało zastąpione regulacją określającą wynagrodzenie jako kwotę brutto, co nie rodzi już wątpliwości w aspekcie przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych.

Mając powyższe na względzie Prezes Urzędu uznał, iż stosowanie przez Spółdzielnię praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów poprzez stosowanie postanowienia uregulowanego w § 5 kontrolowanego wzorca umownego zostało **zaniechane** z dniem, w którym wobec nowych klientów Spółdzielni stosowano nowy wzór umowy niezawierający kwestionowanego postanowienia umownego oraz dokonano zmiany dotychczas obowiązujących umów poprzez ich aneksowanie w dniu 1 września 2008 r.

W związku z tym w odniesieniu do praktyki określonej w pkt I sentencji decyzji uzasadnione było zakończenie prowadzonego postępowania rozstrzygnięciem wydanym na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis art. 27 ust. 2 ww. ustawy stanowi, iż w przypadku, gdy przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdza zaniechanie jej stosowania.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie I sentencji decyzji.

Analiza nowo opracowanego wzorca umownego wykazała również, że postanowienie § 6 ww. wzorca umownego mimo dokonanych zmian nadal narusza zbiorowe interesy konsumentów. Uregulowania nowo opracowanego wzorca w dalszym ciągu określają bowiem zasady zapłaty należności za wywóz odpadów w sposób zbieżny z treścią klauzuli uznanej przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za abuzywną (sygn. akt XVII Amc 6/04). Spółdzielnia, w świetle zmienionego postanowienia § 6 nowego wzorca umowy w dalszym ciągu ustala termin zapłaty należności za wywóz odpadów na 14 dni od wystawienia faktury. W ten sposób w dalszym ciągu może arbitralnie decydować o długości terminu, w którym konsument powinien zapłacić należność za świadczone usługi. Abuzywność § 6 nowego wzorca umowy przejawia się również w tym, że konsument zawierając umowę na odbiór odpadów nie posiada wiedzy o obowiązującym go terminie płatności i narażony jest na negatywne skutki takiego działania przedsiębiorcy tj. na konieczność zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie, powstałe nie z jego winy. Zmiana kwestionowanego postanowienia zawartego w § 6 kontrolowanego wzorca polegająca jedynie na uzupełnieniu jego treści w nowo opracowanym wzorcu umownym o zdanie: „*Jeżeli dzień płatności przypada w sobotę lub dzień świąteczny termin płatności ulegnie wydłużeniu do najbliższego dnia powszedniego*” nie zmienia oceny klauzuli jako abuzywnej.

Mając powyższe na względzie Prezes Urzędu uznał, iż mimo wprowadzenia do obrotu nowego wzorca umownego, stosowanie przez Spółdzielnię ww. praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów **nie zostało zaniechane**.

W związku z tym uzasadnione jest zakończenie prowadzonego postępowania rozstrzygnięciem wydanym na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis art. 26 ust. 1 ww. ustawy stanowi, iż Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie II sentencji decyzji.

Stosownie do art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów wprowadziła zasadę fakultatywności kar nakładanych przez Prezesa UOKiK na przedsiębiorców, którzy dopuścili się naruszenia tego zakazu. W przypadku stwierdzenia jego naruszenia przez przedsiębiorcę Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną.

W niniejszej sprawie zostało udowodnione, iż doszło do naruszenia przez UNIVERSITAS określonego w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w sposób określony w pkt I sentencji decyzji. Charakter i uciążliwość tego naruszenia uzasadniają nałożenie na Spółdzielnię kary pieniężnej.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy Prezes UOKiK wziął pod uwagę konieczność spełnienia przesłanek podmiotowych, tj. stwierdzenia, że określone w ww. przepisie naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. Konieczność brania pod uwagę przesłanki winy w przypadku stosowania kar pieniężnych określonych w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bezpośrednio z treści tego przepisu.

Zgodnie z art. 83 Konstytucji RP, każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek znajomości i przestrzegania norm prawa ciąży tym bardziej na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego, takich jak UNIVERSITAS. Podmioty profesjonalnie działające na rynku powinny mieć możliwość przewidzenia, że podejmowane przez nie działania będą uznane przez Prezesa UOKiK za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W świetle obowiązujących przepisów prawa nieumyślność naruszenia przepisów ustawy nie wyklucza istnienia podstaw do nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej, choć zarazem może stanowić podstawę do złagodzenia wymiaru kary.

Zdaniem Prezesa UOKiK, opisane w niniejszej decyzji działania podejmowane przez UNIVERSITAS powinny być jej się kojarzyć z nieuchronnością naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Należy zarazem przyznać, że w zgromadzonym materiale dowodowym nie ma jednoznacznych dowodów wyrażonej intencji Spółdzielni naruszenia tych interesów, a UNIVERSITAS po przedstawieniu jej zastrzeżeń, podjęła działania mające na celu wycofanie się ze stosowania zakwestionowanych klauzul (choć nie zaniechała obu praktyk). Prezes UOKiK uznał zatem, że zebrane wyjaśnienia i informacje wskazują na nieumyślność działania UNIVERSITAS.

Niezależnie od powyższego, już stwierdzenie nieumyślności zakwestionowanej praktyki daje podstawę do nałożenia na UNIVERSITAS kary pieniężnej, o której mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy przewiduje możliwość nałożenia na przedsiębiorcę kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu, osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenie kary. Ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decyduje o tym w każdym konkretnym przypadku, kierując się założeniem, że sankcja musi spełniać zarówno funkcję represyjną, jak i prewencyjną (dyscyplinującą). Przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa w art. 106-108, Prezes UOKiK powinien wziąć pod uwagę w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy (art. 111).

Biorąc pod uwagę stopień naruszenia interesu publicznoprawnego w niniejszej sprawie, organ antymonopolowy postanowił nałożyć na UNIVERSITAS karę pieniężną.

Ustalając wysokość nałożonej na Spółdzielnię kary pieniężnej, Prezes UOKiK wziął pod uwagę następujące okoliczności, przemawiające za nałożeniem kary i uwzględnione przy określaniu jej wysokości:

- stwierdzono dwie praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów (Spółdzielnia stosowała w umowach z konsumentami dwa niedozwolone postanowienia umowne);
- stwierdzone naruszenie ma charakter długotrwały. Wzorzec umowny zawierający kwestionowane postanowienia obowiązywał w obrocie z konsumentami od lipca 2007 r.
- stwierdzone naruszenia polegały na stosowaniu postanowień umownych wpisanych do powszechnie dostępnego rejestru klauzul niedozwolonych. Były one zatem naruszeniem tego rodzaju, że Spółdzielnia z łatwością mogła mu zapobiec. Mimo to nie dopełniła wymaganego od profesjonalnych uczestników obrotu prawnego wymogu należytej staranności i nie dochowała zgodności stosowanych umów z ww. rejestrem.

Prezes UOKiK wziął pod uwagę następujące okoliczności – odnoszące się do charakteru naruszenia i stanowiące ocenę podmiotowej strony czynu przedsiębiorcy – przemawiające za ustaleniem wysokości kary na umiarkowanym poziomie:

- okoliczności sprawy wskazują na nieumyślny charakter naruszenia przez Spółdzielnię zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- ograniczony zasięg oddziaływania naruszenia – umowy zawierające zakwestionowane postanowienia zostały w praktyce zawarte z nieznaczną liczbą klientów UNIVERSITAS;
- Spółdzielnia nie była dotąd adresatem decyzji stwierdzającej stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- Spółdzielnia niezwłocznie podjęła działania w celu zaniechania stosowania praktyki, chociaż podjęte działania nie zakończyły się ostatecznie zaniechaniem stosowania wszystkich zarzucanych jej praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów;
- w trakcie postępowania Spółdzielnia współdziałała z Prezesem Urzędu, składając wszystkie niezbędne dokumenty i wyjaśnienia.

Stosownie do zapisu art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy, maksymalna kara może stanowić 10 % przychodu, co stanowi kwotę 577.166,30 zł. Przy ustalaniu wysokości kary Prezes Urzędu przyjął za podstawę obliczeń kwotę odpowiadającą wysokością przychodu osiągniętego przez Spółdzielnię z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w 2007 r. (zał. do pisma z dnia 11 września 2008 r.) wynoszącej 5.771.662,98 zł.

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na podmioty, które dopuściły się stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianych zachowań. Decydując o nałożeniu kary i jej wysokości wzięto pod uwagę wszystkie ww. okoliczności. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak, aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary, należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

W świetle powyższych okoliczności wysokość kary ustalono na poziomie **3.000, - zł** (słownie: trzy tysiące złotych). Nałożona kara stanowi **ok. 0,5%** jej maksymalnej wysokości. Oceniając powyższe – występują okoliczności łagodzące – i ich zastosowanie wpłynęło na ustalenie ostatecznego wymiaru kary.

W ocenie Prezesa Urzędu kara wymierzona w tej wysokości jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu, kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania. W tym przypadku kara powinna spełnić jednak przede wszystkim funkcję prewencyjną i wychowawczą, tak, aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie III sentencji tej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury UOKiK w Warszawie.

Otrzymuje:

Studencka Spółdzielnia Pracy
UNIVERSITAS
ul. Narbutta 25 A
02-536 Warszawa